

זקנה ואריכות ימים בספרות התלמוד והמדרש

מראי מקומות

קרוב למאתיים ציונים על זקנה ואריכות ימים מצא הרב משה דוד גרוס והביאם באוצר האגדה (מוסד הרב קוק, ירושלים). בבחירת השיטה הלך בעקבות הספר "ציון לדרש" מאת ר' שרגא פרנקל ז"ל, בהביאו על-פירוש בלשונו של המקור רק אותו החלק של המאמר השייך לערך הנדון. הסיבה לציטוט החלקי היתה "כי רציני שהקורא לא יסתפק בקריאה בספרי, אלא יקבל את האפשרות לחפש ולעיין במקורות גופם, בבחינת תן לחכם מראה מקום ויחכם לעיין במקורות" (מתוך הקדמת המחבר שם).
בהסכמתו האדיבה של המו"ל אנו מביאים בסידור חדש את מראי המקומות לערכים "זקנה" ו"אריכות ימים".

— העורך.

זקנה

[זקן, זקנים, זקנות, סב, סבי, קשישותא, שיבה]

1. א"ל לר"י איכא סבי בבבל?
2. והזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו. שם שם:
3. מעשה שהלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה לבקר את ר"י. שם יא.
4. או היה זקן ואינו לפי כבודו. שם יט:
5. לא חזינא לרבנן קשישי מינן דעבדי הכי. שם ל.
6. אם חכמה אין כאן זקנה אין כאן. שם לט.
7. אם נזקנה אומתך עמוד וגודרה. ירוש' ברכות ט ח
8. וכל מי שצריך ליטול ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו. פאה ח ט
9. יפה ספסוף שאכלנו בילדותנו מאפרסקין שאכלנו בזקנותנו. ירוש' פאה ז ד
10. שאול לא זכה למלוכה אלא ע"י שהיה זקיננו מדליק נר לרבים. ירוש' שביעית ג
11. לשמונים מיתה של זקנה. ירוש' בכורים ב
12. מניין לזקן שלא יטריח? אני קיימתי מצות זקן תחילה. שם ג
13. ר"מ תמי אפילו סב עם הארץ ומקים ליה קומיו. שם שם
14. ובלבד שלא תצא ילדה בשל זקנה וזקנה בשל ילדה. שבת סד:
15. זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ולא תפקוס ולא תתקשט בבגדי צבעונין עד שבא ר"ע ולימד א"כ אתה מגנה על בעלה. שם שם
16. לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה. שם פט:

17. עד אשר לא יבואו ימי הרעה אלו ימי הזקנה. שם קנא:
18. ינקותא כלילא דוורדי סבותא כלילא דחילפי; מכאן שדעתן של זקנים משתנות; ששפתותיהן של זקנים מתרפטות; שאזניהם של זקנים מתכבדות. שם קנב. שם שם
19. וכל השטוף בזימה זקנה קופצת עליו. שם שם
20. ת"ח כל זמן שמזקינין חכמה נתוספת בהם, וע"ה כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן. שם שם
21. דברים שאדם עושה בילדותו משחירים פניו לעת זקנתו. שם שם
22. אל תאמן בעצמך עד יום זקנותך. ירוש' שבת א
23. א"ל (ר"ע) יהושע אין אתה יודע שזקן אני וחיי תלויין בחייך! כששמעו חכמים בדבר אמרו מה בזקנותו כך בילדותו על אחת כו"כ. עירונין כא:
24. אלא אימא מזקינים בחצי ימיהן. שם נו.
25. עתידים צדיקים שיחיו מתים שנאמר עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם. פסחים סח.
26. אמר הקב"ה מה אעשה לזקן זה (אברהם)? שם פז.
27. זקן מנאף. שם קיג:
28. מסרוהו זקני ב"ד לזקני כהונה. יומא יח:
29. אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה. שם כח:
30. פ"א מצאתי זקן אחד ומגילת סממנין בידו. שם לח.
31. בכל יוהכ"פ היה מזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים, והיום נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים. שם לט:
32. (המן) לנערים לחם לזקנים שמן תינוקות דבש. שם עה:
33. יש מהן אומרים אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו אלו חסידים ואנשי מעשה ויש מהן אומרים אשרי זקנותינו שכפרה את ילדותינו. סוכה נג.
34. אבנים שישבנו עליהן בנערותינו עשו אתנו מלחמה בזקנותינו. ירוש' ביצה א
35. זקנה קפצה עליו (על שמואל). תענית ה:
36. מה אסיפת זקנים ביום אף צום נמי ביום. שם יב:
37. אם יש זקן והוא חכם אומר זקן והוא חכם ואם לאו אומר חכם. שם טז.
38. בינקותיה לא דכירנא בסיבותיה דכירנא? שם כ:

39. כי הוינא טלייא אמינא מילתא דשאלנא לסבייא ואישתכח כווחי.
מגילה ה:
40. שלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. שם טז:
41. אם יאמרו לך זקנים סתור וילדים בנה סתור ואל תבנה מפני שסתירת זקנים בנין. שם לא:
42. עתיד הקב"ה לבנות לו ישיבה של זקנים משלו. ירוש' מגילה ב
43. זקן ששכח תלמודו מחמת אונסו נוהגין בו כקדושת ארון. ירוש' מו"ק ג א
44. זקן שאירע בו דבר אין מורידין אותו מגדולתו אלא אומרין לו הכבד ושכ בביתך. שם שם
45. הכל חייבין בראייה חוץ מחרש שוטה ... והזקן. חגיגה ב.
46. אין לך נאה בישיבה אלא זקן, ולא נתקררה דעתו עד שאמר להם ירהבו נער בזקן. שם יד.
47. זקן זה שראוי לישיבה. שם שם
48. נער הייתי גם זקנתי מאן אמריה? אילמא קוב"ה מי איכא זקנה קמיה ואלא דוד אמריה מי קשיש כוליה האי? שר העולם אמרו. יבמות טז:
49. שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרין לו מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך! שם מד.
50. נשא אדם אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו; למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו; היו לו תלמידים בילדותו יהיו לו תלמידים בזקנותו. שם סב:
51. קא מכסיף לן סבא. כתובות ז.
52. א"כ מה אניח לעת זקנה? שם סב.
53. בראשונה היו כותבין לכתולה מאתיים ולאמנה מנה והיו מזקינין ולא היו נושאיין נשים. שם פב:
54. ושמא תאמר לנערים יפה (היין) ולזקנים אינו יפה? שם קיא:
55. כד צבעיה סביא דיקנהון חורין. נזיר לט.
56. מחמת זקנה נשרו. שם נט.
57. נערים פני זקנים ילבינו זקנים יעמדו מפני קטנים. סוטה מט:
58. מפני שיבה תקום יכול אפילו מפני זקן אשמאי? ת"ל זקן ואין זקן אלא חכם: אין זקן אלא מי שקנה חכמה. קידושין לב:
59. ר"י הוה קאי מקמי סבי דארמאי אמר כמה הרפתקי עדו עליהו. שם לג.

60. אביי יהיב ידא לסבי. שם שם
61. שכל אומנות שבעולם אין עומדות לו אלא בימי ילדותו אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב אבל תורה אינה כן עומדת לו לאדם בעת ילדותו ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו. שם פב:
62. לאדם שיש לו ב' נשים אחת ילדה ואחת זקנה ילדה מלקטת לו לבנות זקנה מלקטת לו שחורות. ב"ק ס:
63. כד הוינן זוטרי לגברי השתא דקשישנא לדרדקי. שם צב:
64. ואיזה מטבע של אברהם אבינו? זקן וזקנה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר. שם צז:
65. ר"י גברא סבא הוה ומסרחי גביניה. שם קיז.
66. מאי נמושות? סבי דאזלי אתיגרא. ב"מ כא:
67. שנית לנו בילדותך הכסף קונה את הזהב ותחזור ותשנה לנו בזקנותך הזהב קונה את הכסף? שם מד.
68. א"ל חזי דאנא קשיש מאבוך. שם ס:
69. כתיב ואדוני זקן וכתיב ואני זקנתי, עד אברהם לא היה זקנה, אתא אברהם בעא רחמי והוה זקנה. שם פז.
70. שאלו את שלמה איזהו בן העוה"ב? א"ל כל שכנגד זקניו כבוד. ב"ב י:
71. ואין שיבה פחותה משבעים. שם עה.
72. זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה. שם שם
73. כל מילי עתיקא מעליא. שם צא:
74. במסיבה הלך אחר זקנה, והוא דמפליג בזקנה. שם קכ.
75. מידי בקשישותא תליא מילתא בטעמא תליא מילתא. שם קמב:
76. אין מושיבין בסנהדרין אלא בעלי קומה... ובעלי זקנה. סנהדרין יז א.
77. סבי דסורא ר"ה ור"ח סבי דפומבדיתא ר"י ור"ע. שם שם:
78. זקנים שבדור כהוגן שאלו. שם כ:
79. כבר הורה זקן. שם כד.
80. א"ל נדב לאכיהו אימתי ימותו ב' זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור; נפיש גמלי סבי דטעיני משכי דהוגני. שם נב.
81. כמה קשיש אברהם משרה? עשר שנים וקשיש מאבוה תרתין שנין. שם סט:
82. אל תחלל את בתך להזנותה זה המשיא את בתו לזקן. שם עו.

83. זקן ממרא על פי ב"ד. שם פו:
84. אמר שטן לפני הקב"ה רבש"ע זקן זה (אברהם) חננתו לקי שנה. שם פט:
85. הזקינה שמא תעשה כשפים. שם ק:
86. ודילמא סבי דבהתא הווי? שם קב:
87. והיו מבויץ אותו (את נח) אמרו לו זקן תיבה זו למה? שם קח:
88. פ"א נכנסתי לאלכסנדיא של מצרים מצאתי זקן אחד ואמר לי בא ואראך מה עשו אבותי לאבותיך. שם קיא.
89. אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע שמעתי בני אדם שהיו אומרים מתי ימות זקן זה ויבא שלמה בנו ויבנה בית הבחירה. מכות י.
90. כשנתפס ר"א למינות העלהו לגרדום לידון א"ל אותו הגמון זקן שכמותך יעסוק בדברים בטלים הללו? ע"ז טז:
91. א"ל זקן הייתי ומתיירא אני שמא תרמסוני ברגליכם. שם יז:
92. אם יאמרו לך ילדים בנה ביהמ"ק אל תשמע להן ואם יאמרו לך זקנים סתור ביהמ"ק שמע להן. תוספתא ע"ז א
93. רב לא אכל א"ל אכולף ואם לאו אני כותב עליך זקן ממרא. ירוש' ע"ז ג ט
94. והלומד זקן למה הוא דומה? לדיו כתובה על נייר מחוק. אבות ד
95. הנוי והכח ... והזקנה והשיבה נאה לצדיקים ונאה לעולם. שם ו
96. מי מלכי זוטרי מקמי קשישי? הוריות יא:
97. משה הקדים ראשים לזקנים, יהושע הקדים זקנים לראשים. ירוש' הוריות ג
98. מקובל אני מפני ע"ב זקן ביום שהושיבו את ר"א בשיבה. זבחים יא:
99. א"ל ר"ע יהודה צהבו פניך שהשבת את זקן? תמהני אם תאריך ימים! מנחות סח:
100. חמין ושמן שסכתני אמי בילדותי הן עמדו לי בעת זקנותי. חולין כד:
101. אשכח ינוקי מלעיל סבי מלתחת. בכורות ח:
102. סבא בביתא פאחא (שבר) בביתא סבתא בביתא סימא (מטמון) בביתא. ערכין יט.
103. זקני ע"ה כל זמן שהם מזקינין דעתן מיטרפת עליהם, אבל זקני תורה אינן כן אלא כל זמן שהן מזקינין דעתם מתישבת עליהם. קינים ג ו

104. איזו היא זקנה? כל שחברותיה אומרות עליה זקנה היא; כל שקורין לה אמא אמא ואינה בושה. נדה ט.
105. כיון שנתקו שיניו של אדם נתמעטו מזונותיו. שם סה.
106. ג' הם שנאמר בהם שיבה טובה אברהם דוד גדעון. ב"ר מד
107. האיש אינו מזקין והאשה מזקנת; איזו היא זקנה? כל שקורין אותה אמא פלונית ואינה מקפדת. שם מז
108. כבר כתיב ואברהם ושרה זקנים מה ת"ל ואברהם זקן? אלא שהחזירוהו הקב"ה לימי נעורותיו צריך לכתוב פעם שניה; כאן זקנה שיש בה לחלוחית ולהלן בזקנה שאין בה לחלוחית; אמר הקב"ה אתם מילדים עצמכם ומזקינים את חבריכם ואני זקנתי מלעשות נסים. שם מח
109. א"ל לכו וטפלו בצדקה ואתם זוכים לזקנה, ממי אתה למד? מאברהם; לא היא זקנה ולא היא שיבה? אלא שאם נתת לי זקנה תן לי שיבה עמה. שם נט
110. יש לך אדם שהוא בזקנה ואינו בימים, בימים ואינו בזקנה אבל כאן (באברהם) זקנה כנגד ימים וימים כנגד זקנה. שם שם
111. ג' נכתרים בזקנה ובימים ושלשתן היו ראש לנסיון אברהם יהושע ודוד. שם שם
112. כל מי שמקבל פני זקן כמקבל פני שכינה. שם סג
113. ראו דברים ישנים מפי זקן חדש. שם שם
114. אברהם תבע זקנה אמר לפניו רבון העולמים אדם ובנו נכנסין למקום ואין אתה יודע למי מכבדך מתחילת הספר ועד כאן אין כתיב זקנה וכיון שעמד אברהם נתן לו זקנה; אברהם חידש זקנה. שם סה
115. לא מתה (רחל) אלא מקללתו של זקן (יעקב). שם עד
116. זקינתו של זה (שרה) ע"י שמשכה פרעה לילה אחד לקה כשיש להם זקנים; שכל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל; חלק כבוד לזקנים. שם ג
121. מה עוף אינו פורח אלא בכנפים אף ישראל אין יכולין לעמוד אלא בזקנים; גדולה הזקנה אם זקנים הם חביבין לפני הקב"ה ואם נערים נטפלה בהן ילדות; בכמה מקומות שנינו שחלק הקב"ה כבוד לזקנים; עתיד הקב"ה להושיב את זקני ישראל כגורן והוא יושב בראש כולן כאב ב"ד. שם ה
122. אלא אמר הקב"ה אין להם מעשים לישראל שיגאלו אלא בזכות הזקנים; ואין ההרים אלא הזקנים; שהלכה

- (בת יפתח) להראות לזקנים שהיא בתולה טהורה. שם טו
123. אבל עיבור השנה ב' זקנים. שם שם
124. למה זכו הזקנים שיגאלו ישראל על ידיהן? אמר הקב"ה הריני פורע לזקנים על שעשו את ישראל להאמין בשמי, אלא הזקנים קבלו תחילה ומשכו כל ישראל אחריהם. שם טז
125. לא במקום אחד ולא בשתים מצאנו שחלק הקב"ה כבוד לזקנים אלא בהרבה מקומות. ויק"ר יא
126. אדרינוס חמא חד גבר סב קאים חציב חצובן למנצב נציבין א"ל סבא סבא אי קרצת לא חשכתף א" בחייך סבא בר כמה שנין את? א"ל בר מאה שנין, א"ל אין זכית אכלית ואם לאו כשם שיגעו לי אבהתי כך אני יגע לבני. שם כה
127. ר"י מברך יום ראשון של חג אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות לולב ושאר כל הימים על מצות זקנים. במד"ר יד
128. בתוך ד' אמות חייב אדם לעמוד מפני הזקן. שם טו
129. מי שעלה בידו פתק כתוב בו זקן היה יודע שנתמנה זקן; כיון שעשה כך נתמנו הזקנים; הזקנים לא נתנבאו אלא למחר; מכאן את למד שכל מי שמוסר עצמו על ישראל זוכה לכבוד ולגדולה ולרוח הקדש לכך כתיב אשר ידעת כי הם זקני העם. שם שם
130. אותן הבחורים שהיו קרויין זקנים; להודיעך שיום מגוי הזקנים היה חביב לפני הקב"ה כיום מתן תורה. שם שם
131. אדם בן תורה בשעה שהוא מזקין הכל באין ומסבבין אותו ושואלין אותו דברי תורה. דב"ר ו
132. מהו מחורף עצל לא יחרוש? זה שאינו לומד תורה בנערותו ומבקש ללמוד בזקנותו ואינו יכול. שם ח
133. וה' קמיעין בידו (של יעקב) זכותו וזכות אביו וזכות אמו וזכות זקנו וזכות זקנתו. שהש"ר ג
134. יש לך אדם שקונה סחורה בנערותו הוא מפסיד ובזקנותו הוא משתכר בה. רות"ר ו
135. הזקין הרי הוא כקוף הדא דאיתמר בעם הארץ אבל בבני תורה כתיב והמלך דוד זקן אעפ"י שהוא זקן מלך. קה"ר א
136. הדין סבא כד שמע צפרין מציצין אמר לסטין באין. שם יב
137. התחיל (אברהם) בזקנה שהיו האב והבן נכנסים לעיר ולא היו מכירין הזקן לכבודו, א"ל הקב"ה חייך אני מתחיל כך שנאמר ואברהם זקן. תנחומא נח יד

138. אמר אברהם רבש"ע צריך אתה להפריש בין האב לבן
ובין נער לזקן שיתכבד הנער בזקןף א"ל הקב"ה חיין
ממך אני מתחיל. שם חיי שרה א
139. מפני ד' דברים הזקנה קופצת על אדם מפני היראה
ומפני כעס בניס ומפני אשה רעה ומפני המלחמות. שם שם ב
140. נער הייתי מימות אדם וגם זקנתי עד ימות המשיח ולא
ראיתי שעזב הקב"ה את העולם מן הצדיקים. שם מקץ ו
141. מהו לעת מצוא? לעת מצוא הזקנה צריך אדם להתפלל
על זקנתו שתהא עיניו רואות ופיו אוכל ורגליו מהלכות
שבזמן שאדם יזקין הכל מסתלק ממנו. שם שם י
142. וכן אתה מוצא שהזקנים אחד מיי"ג דברים שהן
כתובים לשמו של הקב"ה. שם בהעלותך יא
143. עד שהיו ישראל במצרים היו להם ע' זקנים, וכשעלה
משה לקבל את התורה עלו עמו; כיון שראה אהרן מה
שעשו לזקנים נתירא הרבה. שם שם יד
144. ויבא משה ויקרא לזקני העם מגיד שמשו חלק כבוד
לזקנים. מכלתא יתרו יט
145. זקניך ויאמרו לך מה שהראיתי לזקנים בהר. ספרי האזינו לב
146. אל תקרי איש שיבה אלא איש ישיבה. שם שם
147. והלומד תורה בזקנתו אין דברי תורה נבלעין בדמיו
ואין יוצאין מפיו מפורשין וכן מתלא אומר אם
בנערותיך לא חפצתם איך תשיגם בזקנותך? אבות דר"נ כד
148. מכאן אמרו כל שהשיגהו שנה אחת טובה סמוך
לזקנתו סימן יפה לו. ילקוט ויצא קיז
- 148א. אשר ידעת כי הם זקני העם אתה צריך לידע אם ברורים
הם לפני העם. שם בהעלותך תשלו
149. וכן אתה מוצא שהקב"ה מצטער על זקן אחד כנגד כל
ישראל. שם ישעיהו תכו
150. אלא על זקן הכבוד עולך זה ר"ע ששעבדה בו מלכות
עד אין סוף. שם שם תסד
151. בימי רדב"ה הותרה צרת הבת לאחים והיה קשה
לחכמים מפני שחכם גדול וזקן מאד היה ועיניו כהו
מלכא לביהמ"ד. שם תהלים תשלה
152. אמר דוד רבש"ע כשהייתי נער הרבה נסים עשית לי
וסייעתני הייתי כגבור ועומד בכחי אבל עכשיו שהזקנתי
ואיני יכול לעמוד אל תניחני, שאם נתת לי זקנה תן לי
שיבה עמה. שם שם תתד

153. ולמי הוא ערב (היין)? לזקן, מה היין מרצה דעתו של תינוק כך היין משיב דעתו של זקן. שם משלי תקס
154. והקב"ה מספיד ואומר אוי לו למלך שבקטנותו הצליח ובזנותו לא הצליח אוי להם לזקנים שבזנותם חרב ביתם. שם איכה תקצו
155. ג' דברים מזקינין את האדם הדר בעליה והמגדל תרנגולין בתוך ביתו והמדבר ואינו שומע. מדרש מעשה תורה
156. סבא דעתוי סתים ומוחיה סתים ושכיך. זוהר במדבר קכח

אריכות ימים

1. ואם קבלם (יסורין) מה שכרו? יראה זרע יאריך ימים. ברכות ה.
2. א"ל לר"י איכא סבי בבבל? תמה ואמר למען ירבו ימיכם על האדמה כתיב אבל בחור"ל לא כיון דא"ל מקדמי ומחשכי לבי כנישתא אמר היינו דאהני להו. שם ח.
3. שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו. שם שם:
4. כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו. שם יג:
5. רב בתר צלותיה אמר יהר"ם שתתן לנו חיים ארוכים. שם טז.
6. וכל המחמיר בה (טבילת בעל קרי) מאריכין לו ימיו ושנותיו. שם כב.
7. ואם פסק מה שכרו? עליו הכתוב אומר ובדבר הזה תאריכו ימים. שם כד:
8. וכל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו. שם מז:
9. ג' דברים מאריכין ימיו ושנותיו של אדם המאריך בתפילתו והמאריך על שלחנו והמאריך בבית הכסא. שם נד:
10. אלא למיימינין בה אורך ימים איכא וכל שכן עושר וכבוד למשמאילים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא. שבת סג.
11. כל המתעצל בהספידו של חכם אינו מאריך ימים; בבלאי ימים האריכו שנים לא האריכו. שם קה:
12. כל עיר שיש בה מעלות ומורדות אדם ובהמה שבה מתים בחצי ימיהן. עירובין נו.
13. כל החותם מקדש ישראל והמבדיל בין קדש לחול מאריכין לו ימיו ושנותיו. פסחים קד.
14. יראת ה' תוסיף ימים זה מקדש ראשון ושנות רשעים תקצרנה זה מקדש שני. יומא ט.
15. מחיי חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנין. שם עא.
16. גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם. שם פו:

17. ללמדך שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום מחדש לחדש.
 ר"ה יא.
18. רבה דעסק בתורה חי מ' שנין אביי דעסק בתורה ובגמ"ח חי ס' שנין.
 שם יח.
19. שאלו תלמידיו של ראב"ש במה הארכת ימים? א"ל מימי לא עשיתי קפנדריא לביהכ"נ.
 מגילה כז:
20. שאלו תלמידיו של רנחבה"ק במה הארכת ימים? א"ל מימי לא נתכבדתי בקלון חברי.
 שם סח:
21. את מספר ימיך אמלא זכה מוסיפין לו לא זכה פוחתין לו.
 יבמות ג.
22. לא שנו אלא בדורות הראשונים ששנותיהן מרובות אבל בדורות האחרונים ששנותיהן מועטות.
 שם סד:
23. כל ת"ח שאינו עומד בפני רבו אינו מאריך ימים. קידושין לג:
24. כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו. שם לט:
25. בכבוד אב ואם כתיב למען יאריכון ימיך בשילוח הקן כתיב למען ייטב לך והארכת ימים הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ובחזירתו נפל ומת היכן טובת ימיו של זה והיכן אריכות ימיו של זה? אלא למען ייטב לך לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימיך לעולם שכולו ארוך.
 שם שם
26. ואמר נביא מי שעשה טובה לישראל ימות בחצי ימיו? שם עב:
27. ישנו לאותו אדם (איוב) ששנותיו ארוכות כעץ. ב"ב טו.
28. אמרי אינשי נפישו גמלי סבי דטעיני משכי דהוגני. סנהדרין נב.
29. כל המניח תפילין מאריך ימים. מנחות מד.
30. א" ר"ע תמהני אם תאריך ימים? שם סח:
31. וכחול ארבה ימים אלף שנים הוא חי ובסוף אלף שנה אש יוצאה מקינו ושורפתו ומשייר בו כביצה וחוזר ומגדל אברים.
 ב"ר יט
32. הרבו ימים כדי לעמוד על התקופות. שם כו
33. חלום קשה ונבואה קשה אריכות ימים מבטלתן. שם סד
34. ומנין אתה למד שפרישת יין מארכת ימים? מכילתא דרשב"י יתרו כז
35. א"ל התעסקו בצדקה ואתם מאריכים ימים. מדרש שמואל ח
36. כתוב בה אריכות ימים. ספרי תצא רכח.
37. ומה גרוגרת שאין אחד ממאה באיטר נאמר בה אריכות ימים שאר מצות שיש בהן חסרון כיס על אחת כמה וכמה.
 שם שם רצה
38. רוצח מקצר ימיו של אדם וכהן גדול מאריך ימיו של אדם.
 ילקוט מסעי תשפח